

Atuagassiatut naqqiut
Danskit Illersornissamut ministereqarfiannik suleqateqarneq

3.3 Danskit Illersornissamut ministereqarfiannik suleqateqarneq

Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunik sillimaniarnermut illersornissamullu politikikkut suliassanut tunngasunik Naalakkersuisunut siunnersuinissamut Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik pingaarnertigut akisussaavoq. Taamatuttaaq Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik danskit sakkutuuisa nalinginnaasumik Kalaallit Nunaanni suliaqarnerannut tunngatillugu akisussaasutut oqartussaavoq. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni oqartussat aamma Illersornissamut ministereqarfiup akornanni toqqaannartumik suleqatigiiffippassuaqarpoq, pingaartumik upalungaarsimaneremut, Ujaasineremut Annaassiniarnermullu, aalisarnermik nakkutilliineremut il.il. Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfinit ataasiakkaanit isumagineqartunut tunngasut.

Issittumi Sakkutuut

Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfiup aamma Nuummi Issittumi Sakkutooqarfiup akornanni suleqatigiilluartoqarpoq. Issittumi Sakkutooqarfik tassaavoq Danmarkimi Sakkutuut pisortaata ataani ataatsimut sakkutuunik aqutsisoqarfik. Issittumi Sakkutooqarfik Kalaallit Nunaanni aamma Savalimmiuni sakkutuunut tamanut kiisalu Danmarkimi ikiorsiisartumut annikinnerusumut aqutsisuuvoq. Illersornissamut ministereqarfik aamma Pituffimmi atassuteqarneremut ataatsimik officereqarpoq. Kalaallit Nunaata sineriaani sumiiffinni pingaaruteqartuni Issittumi Sakkutooqarfik sakkutuunut sakkutuut timmisartuinut mittarfeqarlunilu sakkutooqarfeqarpoq kiisalu qimussimik alapernaarsuisut Sirius. Issittumi Sakkutooqarfiup suliassaa pingaarneq tassaavoq Kalaallit Nunaata aamma Savalimmiut illersorneqarnissaat sorsuffiunnginnerullu nalaani alapernaarsuineq aamma namminersortuuneremik illersuineq. Suliassanik taakkuninnga naammassinnineq Naalagaaffeqatigiit nunataanni piumasaqaatinut tunngaviuvoq; imaatigut kiisalu silaannakkut nunamilu. Sakkutuut pingaarnertut suliassanut tunngavissat iluanni Issittumi Sakkutooqarfiup aamma sakkutuujunngitsunut sammisumik suliassanut arlalinnut akisussaaffeqarpoq. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaata eqqaani imaani Joint Maritime Rescue Coordination Centretut (JMRC) ujaasineremut atatillugu suliniutinik Issittumi Sakkutooqarfik ataqatigiissarisuuvoq. Suliassat allat, Issittumi Sakkutooqarfimmit ataqatigiissarneqartut tassaapput Kalaallit Nunaanni imaatigut aalisarnermik alapernaarsuineq, imaani avatangiisinik nakkutilliineq kiisalu Kalaallit Nunaanni immap assinganik uuttuineremik suliaqarneq. Kalaallit Nunaanni Politimesteri sinnerlugu Avannaarsuani aamma Tunup avannaani nunami allanngutsaaliukkami Sakkutuut qimussertartut Sirius politiitut oqartussaapput, soorlu aamma sineriammi nunaqqatigiinnut ikiuuttarlutik.

Sakkutuujusussaanneremik misiliineq

2018-imi Kalaallit Nunaanni inuusuttut sakkutuujusussaanneremut Danmarkimut aallanngikkaluarlutik siullermeertumik misilitsissinnaalerput. Tunngaviusumilli ilinniarneq Danmarkimi suli ingerlanneqartarpoq. Misilitsinnissamut periarfissaq 2019-imi annertusineqarpoq, illoqarfinni ilinniarnertuunngorniarfeqarfiusuni tamani, tassa Nuummi, Sisimiuni, Aasianni Qaqortumilu. Angutit arnallu inuusuttut tamarmik 18-ileereersimasut misilitsinnissamut periarfissaqarsimapput. Misilitsinneq nalunaaquttap ataatsip affaatalu missaanik sivisussuseqartarpoq silassorissutsikkut misilitsinnermik, nakorsamit misissorneqarnermik ilitsersuunneqarnermillu imaqarluni. Illersornissakkut isumaqatigiissutip 2018-imi januaarimi atuutilersup kingunerisaanik misilitsinnerit ingerlanneqarput.

Issittumi ataatsimut piorsaanissat

Sakkutuuni piginnaasanut nutaanut 1,5 mia. kr.-t immikkoortinneqarput. Tamatuma saniatigut ingerlatsinermut aningaasartuuteqassaaq. 2019-imi januaarimiit illersornissakkut isumaqatigiisummut ilassutitut isumaqatigiissut, 2023-imi sakkutuunut saniatigut 1,5 mia. kr.-nik pissarsiaqaataasoq aallaavigalugu piginnaasanut nutaanut aningaasalersuisoqarpoq. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pisiortornissamut suliniuteqartoqassamaarmat aningaasartuutit annertunerit 2023-p kingorna appariassapput. Naalakkersuisut Illersornissamut ministereqarfik, Sakkutuut kiisalu Savalimmiuni Naalakkersuisut ataqatigiisaa-arsartuni peqataapput.

Kangerlussuarmi Mittarfimmut tunngatillugu tunngaviusumik isumaqatigiissut

Ineqarnermut Attaveqatigiinnermullu Naalakkersuisoq Karl Frederik Danielsen, Nunanut Allanut Naalakkersuisoq Ane Lone Bagger aamma Illersornissamut ministeri Trine Bramsen 2023-p kingorna Kalaallit Nunaanni mittarfiit nutaat naammasineqarpata Kangerlussuarmi Mittarfiup Sakkutuunit atorineqarnissaa pillugu 18. september 2019-imi tunngaviusumik isumaqatigiisuteqarput.

Sakkutuut issittumi suliassanik suliaqarsinnaanissaat siunertaralugu Sakkutuut timmisartuata Kangerlussuup mittarfianik atuiinnarsinnaanissaa pisariaqarpoq. Naalakkersuisut danskillu naalakkersuisui tamanna tunngavigalugu Sakkutuut Kangerlussuarmiiginnarsinnaanerit mittarfimmillu atuiinnarsinnaanerit, mittarfillu inunnik angallassinermut atugassarititat nalinginnaasut malillugit atorineqaannarsinnaanera pillugit isumaqatigiissimapput. Taakkua saniatigut mittarfimmut kalaallit piginnittuunerannik allannguisoqassanngitsoq isumaqatigiissutigineqarpoq mittarfillu Sakkutuunit qanoq atugassanngortinneqarnissaa pillugu ilusilersuisoqarnissaa siunertaralugu suliaq ataatsimoorussa qallartinneqarsimalluni.

Illersornissaqarfiup ilinniarfiata ataatsimeersuartitsinera

Illersornissaqarfiup ilinniarfiata ukiumoortumik ataatsimeersuartitsinera Kalaallit Nunaanni 1. - 3. oktober 2019-imi siullermeertumik ingerlappaa. Ilisimatusarfik Issittumilu Sakkutuut suleqatigalugit ataatsimeersuarneq "Issittumi isumannaallisaanikkut politikimi allanngoriartulerneq – Naalagaaffeqatigiinnit Illersornissaqarfimmillu isigalugu." sammisaralugu ingerlanneqarpoq.

Suliamut tunngatillugu saqqummiineq sapaatip akunnerata aallartinnerani Ilisimatusarfimmi ingerlanneqarpoq ilaatigullu Ruslandimut, Kinamut Issittumilu USA-mut, Issittumi Siunnersuisoqatigiit siunissami suliassaannut akunnattoorfiinullu kiisalu Naalagaaffeqatigiinnermi imminut assortornernut tunngasunik saqqummiisoqarluni. Ilaatigut kalaallit, savalimmiormiut, norskit, canadamiut, danskit ilisimatusartut, sakkutooqarfimmi sulisut, Namminersorlutik Oqartussanit Politiinit allaniillu sinnisut peqataapput.

Illersornissaqarfiup ilinniarfiata Nuummi tamanut oqallitsitsinera

Ataatsimeersuarnermut atatillugu Illersornissaqarfiup ilinniarfia Hotel Hans Egedemi 2. oktober 2019-imi tamanut oqallitsitsivoq. Susassaqaqatigiit tassa Illersornissaqarfiup ilinniarfianit ilisimatuut ilaatigut imaattumik apeqquteqaateqarput: Pissaanilissuit sakkutuuisa Issittumi najuunneruleralluttuinnarnerat Naalagaaffeqatigiinnermut qanoq isumaqarpa? Aamma Trump-ip Kalaallit Nunaannut soqutiginninnerulernera qanoq kinguneqarpa?

Isummersoqatigiinnermi peqataasut saqqummeereermata ilaatigut Naalagaaffeqatigiinnermi pitsaaqutit ajoqutillu, nunat akornanni qanimut suleqatigiinnerup pingaaruteqassusaa aamma nunanut allanut politikikkut annertunerusumik sunniuteqarsinnaanissaq pillugit apeqquilliisoqarpoq.

Illersornissaqarfiup ilinniarfiata Ilisimatusarfiullu suleqatigiinnerat

Ataatsimeersuarnermut atatillugu Illersornissaqarfiup ilinniarfia Ilisimatusarfiullu ilisimasaniq issittumut tunngasunik avitseqatigiittarnissamut qanimut suleqatigiissallutik, tassunga ilanngullugu Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni paarlaasseqatigiittarneq ilinniartitseqqittarnerlu pillugit suleqatigiissallutik isumaqatigiissutigisimavaat.

Illersornissaqarfiup ilinniarfia Center for Artiske Sikkerhedsstudierimik nutaamik pilersitsinera

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip kingunerisaanik Center for Arktiske Sikkerhedsstudier (CAS) 2020-mi martsimi pilersinneqarpoq. CAS-imi tallimanik sulisoqassaaq, taakkunani ataaseq Ilisimatusarfimmi sulissalluni. Kunngaqarfimmi Sakkutuullu isumannaallisaanermi sakkutooqarnermilu politikikkut unammilligassaat, taakkununga ilanngullugit issittumi soqutiginninnerup annertusiartuinnarnera qanoq naalagaaffiit pissaanilissuit akornanni unammilleqatigiinnermik annertusiartuinnartumik kinguneqarsimanera pillugit ilinniartitsineq ilisimatusarnermiillu ilisimasarilikkat Centerimit neqeroorutigineqartassapput. CAS-imit ilisimasat siunnersuinerillu tamanut oqartussaasunullu assigiingitsunut soqutigisaqartunut apuunnissaat anguniarlugu siammasissumik pissarsiarineqarsinnaajumaarput.